UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

GRONDWETLIKE ERKENNING VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE MET VERWYSING NA ASPEKTE VAN ARTIKEL 8 VAN DIE EUROPESE VERDRAG VIR DIE BESKERMING VAN DIE REGTE EN VRYHEDE VAN DIE MENS

deur

ANTON VAN DER LINDE

Voorgelê ter vervulling van 'n deel van die vereistes vir die graad

DOCTOR LEGUM

In die Fakulteit Regsgeleerdheid
Universiteit van Pretoria

Januarie 2001

Promotor: Prof L N van Schalkwyk
Mede-promotor: Prof J M T Labuschagne

© University of Pretoria

b15275863

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

AKADEMIESE INLIGTINGSDIENS
UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

2002-02-26

ZAPR

Klasnommer: 346.170 968 VAN DER LINDE

Aanwinsnommer: i 15852636

VOORWOORD

Mag ek nooit strewe
    na rykdom of faam nie;
of rye van titels
    tot roem van my naam nie;
Mag ek veg teen die sonde
    van wêreldsbegeerlikheid,
Want aan U 'hoort die Koninkryk,
    en die krag en die Heerlikheid.

HELEN STEINER RICE

Aan Lara

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

OPSOMMING

GRONDWETLIKE ERKENNING VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE MET VERWYSING NA ASPEKTE VAN ARTIKEL 8 VAN DIE EUROPESE VERDRAG VIR DIE BESKERMING VAN DIE REGTE EN VRYHEDE VAN DIE MENS

deur

ANTON VAN DER LINDE

PROMOTOR: **Prof L N van Schalkwyk**

Universiteit van Pretoria
Fakulteit Regsgeleerdheid
Departement Privaatreg

GRAAD: **LLD**

In 1994 het die Republiek van Suid-Afrika 'n nuwe konstitusionele era betree. Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika Wet 200 van 1993 (die interim Grondwet), wat in werking getree het op 27 April 1994, het basiese menseregte en vryhede aan alle Suid-Afrikaners gewaarborg. Grondwetlike beginsel II in Bylae 4 daarvan, het onder meer die volgende voorskrif ten aansien van die inhoud van die finale grondwetlike teks bevat:

> "Elkeen moet alle universeel aanvaarde fundamentele regte, vryhede en burgerlike vryhede geniet, waarvoor voorsiening gemaak moet word en wat beskerm moet word deur verskanste en beregbare bepalings in die Grondwet, wat opgestel moet word na behoorlike inagneming van, onder andere, die fundamentele regte vervat in Hoofstuk 3 van hierdie Grondwet."

Vervolgens het die Konstitusionele Hof voortgegaan om die finale grondwetlike teks aan grondwetlike beginsel II te toets met die oog op die sertifisering en inwerkingtreding daarvan. Een van die besware wat teen die grondwetlike teks ingebring was, was dat daar geen uitdruklike voorsiening vir die erkenning en beskerming van regte ten aansien van die gesin en die gesinslewe voorkom nie, terwyl sodanige regte in die algemeen erkenning geniet in internasionale menseregte-instrumente en in die grondwette van verskeie state. Die beswaar is deur die Konstitusionele Hof van die hand gewys. Die finale Grondwet, Wet 108 van 1996, het in 1996 in werking getree sonder die uitdruklike insluiting van fundamentele regte betreffende die gesin en gesinslewe.

Die volgende aangeleenthede word in hierdie proefskrif ondersoek:

Die moontlike uitdruklike erkenning en beskerming van fundamentele regte ten aansien van die gesin en gesinslewe in die Grondwet; die betekenis en inhoud van die konsep "gesin" en "gesinslewe" vir doeleindes van die beskerming bepleit; die hedendaagse belang van die gesin; die juridiese aard van fundamentele regte ten aansien van die gesin en gesinslewe; die inhoud, omvang en beperking van fundamentele regte ten aansien van die gesin en gesinslewe; die effek van regte ten aansien van die gesin en gesinslewe op die ouer-kind verhouding; die omgangsreg en reg op inligting van ouers en hul minderjarige kinders asook op diverse aspekte van die Suid-Afrikaanse reg; en laastens, die moontlike toekomstige ontwikkeling en uitbreiding van sodanige reg(te).

As basis vir die ondersoek dien 'n regsvergelykende studie van die uitleg van artikel 8 van die Europese Verdrag vir die Beskerming van die Regte en Fundamentele Vryhede van die Mens deur die Europese Hof vir die Regte van die Mens. Artikel 8 lui:

"1. Everyone has the right to *respect* for his private and *family life*, his home and his correspondence (eie kursivering).

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others."

Benewens die beslissings van die Europese Hof vir die Regte van die Mens word die posisie in Nederland spesifiek onder die loep geneem met verwysing na die toepassing van artikel 8 deur die Hoge Raad op die Nederlandse reg.

Die waarde van die ondersoek is egter nie afhanklik van die korrektheid al dan nie, van die siening dat die gesin en gesinslewe uitdruklike beskerming behoort te geniet nie. Selfs indien aanvaar word dat die gesin en gesinslewe wel voldoende indirekte beskerming in die Grondwet geniet, soos deur die Konstitusionele Hof beslis, is vrae na aspekte soos wat 'n gesin uitmaak en wat 'n reg op die gesin en gesinslewe inhou steeds in 'n groot mate onbeantwoord. 'n Ondersoek van dié aard is dus van groot nut om antwoorde op dié vrae te bied. Uit die ondersoek blyk verder dat die mate van (indirekte) beskerming wat die gesin (en gesinslede) geniet, groter effektiwiteit sal verkry indien uitdruklike regte ten aansien van die gesin en gesinslewe wel in die Grondwet vervat sou word. Pogings om aspekte van die gesinslewe onder artikels wat indirekte beskerming verleen tuis te bring is dikwels geforseerd terwyl sodanige aspekte internasionaal met groter gemak hanteer word deur dit onder 'n uitdruklike reg op respek vir die gesinslewe tuis te bring. In die proefskrif word ten slotte aanbeveel dat die volgende reg(te) in die Grondwet vervat word:

"(1) Die gesin geniet die spesiale beskerming van die staat.

(2) Elkeen het die reg op respek vir die gesinslewe."

SUMMARY

CONSTITUTIONAL RECOGNITION OF RIGHTS IN RESPECT OF THE FAMILY AND FAMILY LIFE WITH REFERENCE TO ASPECTS OF SECTION 8 OF THE EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS

by

ANTON VAN OER LINDE

SUPERVISOR: **Prof L N van Schalkwyk**

University of Pretoria
Faculty of Law
Department of Private Law

DEGREE: **LLD**

In 1994 South Africa entered a new constitutional era. Its interim Constitution, the Constitution of the Republic of South Africa Act 200 of 1993, which came into operation on 27 April 1994, guaranteed to all South Africans basic human rights and freedoms. Constitutional principle II thereof contained the following instruction regarding the content of the final constitutional text:

> "Everyone shall enjoy all universally accepted fundamental rights, freedoms and civil liberties, which shall be provided for and protected by entrenched and justiciable provisions in the Constitution, which shall be drafted after having given due consideration to *inter alia* the fundamental rights contained in Chapter 3 of this Constitution."

Consequently, the Constitutional Court had to ascertain whether the final constitutional text complied with this principle in view of the certification and implementation thereof. One of the complaints against the final text was the absence of explicit recognition and protection of rights with regard to the family and family life, whilst such rights enjoyed general recognition in international human rights instruments and in the constitutions of several states. The Constitutional court rejected this complaint. The final Constitution, Act 108 of 1996, came into operation in 1996 without the explicit inclusion of fundamental rights with regard to the family and family life.

The following aspects are investigated in the thesis: The possible explicit recognition and protection of fundamental rights with regard to the family and family life in the Constitution; the meaning and content of the concept "family" and "family life" for the purpose of the envisaged protection; the present-day importance of the family; the content, extent and limitation of fundamental rights with regard to the family and family life; the effect of rights with regard to the family and family life on the parent-child relationship and the right to access and information of parents and their minor children as well as on sundry aspects of the South African law. Lastly, the possible future development and expansion of such right(s) is investigated.

As basis for the investigation serve a comparative study of the interpretation of article 8 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by the European Court for Human Rights. Article 8 stipulates:

"1. Everyone has the right to *respect* for his private and *family life*, his home and his correspondence (my italics).

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others."

Apart from the judgments of the European Court for Human Rights the position in the Netherlands is specifically investigated with reference to the application of article 8 by the Hoge Raad on Dutch law.

The value, however, of this investigation is not dependant on the correctness or not of the view that the family and family life should enjoy explicit protection in the Constitution. Even if one accepts that the family and family life enjoys sufficient indirect protection in the Constitution as decided by the Constitutional Court, aspects such as what constitutes a family and the content of such right(s) are in a large degree unanswered. An investigation of this nature is thus of great value in order to provide answers to such questions. The investigation further indicates that the degree to which the family enjoys indirect protection will receive greater effect if explicit rights with regard to the family and family life are contained in the Constitution. Attempts to deal with aspects of family life under sections of the Constitution which presumably afford indirect protection is often forcing the issue whilst such issues are internationally dealt with great ease under an explicit right to respect for family life. In the thesis it is finally recommended that the following rights should be contained in the Constitution:

"(1) The family enjoys the special protection of the state.

(2) Everyone has the right to respect for family life."

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

GRONDWETLIKE ERKENNING VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE MET VERWYSING NA ASPEKTE VAN ARTIKEL 8 VAN DIE EUROPESE VERDRAG VIR DIE BESKERMING VAN DIE REGTE EN VRYHEDE VAN DIE MENS

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1 1

INLEIDING

1 1 Inleidend 1

1 2 Doel van navorsing 2

1 3 Wyse van behandeling 5

1 4 Suid-Afrikaanse Regskommissie 6

1 5 *Ex parte Chairperson of the Constitutional Assembly: In re Certification of the Constitution of the Republic of South Africa* 11

1 6 Kritiek teen weglating van regte ten aansien van gesin en huwelik in finale grondwetlike teks 15

1 7 Samevatting 21

HOOFSTUK 2 23

DIE GESIN: PROBLEEMSTELLING, KONSEPTUALISERING EN HEDENDAAGSE BELANG

2 1 Probleemstelling 23

2 2 Die gesin - begripsbenadering / konseptualisering 29

2 2 1 Sosiologiese perspektief 29

2 2 1 1 Biologiese groepering en maatskaplike rolverdeling 29

2 2 1 2 Moderne-Pragmatiese beskouing 32

2 2 2 Juridiese perspektief 34

2 2 2 1 Romeinse reg 34

2 2 2 2 Transformasie van (moderne) familiereg: Implikasies vir begrippe huwelik en gesin 39

2 2 3 Gesin en gesinslewe in lig van artikel 8 EVRM soos uitgelê deur EHRM en HR 45

(i) Tussen wie bestaan "gesinslewe"? 48

(a) Tussen moeder en kind (binne- of buite-egtelik) enkel deur geboorte 51

(b) Formele verhoudings (tussen eggenote) 53

(c) Poligamiese verhoudings 54

(d) Verloofdes 54

(e) Informele verhoudings 55

(f) Tussen ouers en hul wettige minderjarige kind *ipso iure*, mits daar sprake is van 'n wettige en egte huwelik, selfs al woon ouers op moment van geboorte nie saam 59

(g) Feitelike verhouding tussen sosiale ouer en kind 60

(h) Feitelike verhouding tussen *spermadonor* en kind 60

(i) Tussen aannemende ouer en kind 62

(j) Tussen pleegouer en kind 62

(k) Feitelike verhouding tussen grootouers en kleinkind 63

(l) Tussen vader en ongebore fetus 65

(m) Homoseksuele verhoudings 65

(n) Tussen lesbiese versorger en kind 68

(o) Verhoudings waarby transseksuele betrokke is insluitende die verhouding tussen sodanige persoon en kinders deur kunsmatige inseminasie verwek 69

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

(p) Oom/tante - broerskind/susterskind verhouding 72

(q) Tussen broers en susters (kinders onderling) 74

(r) Tussen kinders onderling en tussen kinders van eerste en tweede gesinne 75

(ii) Wanneer word bestaande "gesinslewe" beëindig? 76

2 2 4 Suid-Afrika 81

2 2 5 Samevatting 87

2 3 Belang van die gesin 89

2 3 1 Inleiding 89

2 3 2 Perspektiewe op die (veranderende) gesin 92

2 3 3 Invloed van Industriële Rewolusie op die gesin met spesifieke verwysing na veranderende funksies daarvan 95

2 3 3 1 Inleiding 95

2 3 3 2 Eenhede ten behoewe waarvan funksies uitgevoer word 97

2 3 3 3 Verandering in funksies van die gesin 98

(a) Ekonomiese funksie 99

(b) Doelbereikingsfunksie: Die politieke sisteem 101

(c) Integratiewe funksie 102

(d) Patroonhandhawende en spanningsbeheerfunksie 104

(i) Seksuele beheer en voortplanting 104

(ii) Sosialisering en onderwys 106

2 3 3 4 Gesin binne die demokratiese sisteem 113

2 3 3 5 Kritiese perspektief op die gesin - disfunksies 116

2 3 3 6 Samevatting 118

HOOFSTUK 3 124

JURIDIESE AARD VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE

3 1 Inleiding 124

3 2 Gesin in filosofiese en kosmologiese konteks 126

3 3 Individualiteitstruktuur van die gesin: Bestemmings- en funderingsfunksie 129

3 4 Juridiese status van gesin 130

3 5 Juridiese aard van regte ten aansien van die gesin en gesinslewe 134

3 5 1 Die vroeëre groepsoriëntasie 134

3 5 2 Moderne ontwikkelingspatrone 135

3 5 3 Internasionale Verdrae 141

(a) Artikel 23(1) *ICCPR* 141

(b) Artikel 8(1) EVRM 146

(i) Negatiewe en positiewe verpligtinge 146

(ii) Verband tussen (i) en klassieke en sosiale grondregte 147

(iii) Artikel 8(1) EVRM, optrede van ander individue en *Drittwirkung* 149

(c) *American Convention on Human Rights* 153

3 6 Samevatting 154

HOOFSTUK 4 157

DIE INHOUD, GEVOLGE EN BEPERKING VAN DIE REG OP RESPEK VIR DIE GESINSLEWE BINNE KONTEKS VAN ARTIKEL 8 EVRM

4 1 Inleiding 157

4 2 "Right to respect for" - betekenis van 161

4 2 1 Algemeen 161

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

4 2 2 Ten aansien van die gesinslewe: Benaderings tot uitleg van artikel 8 - Respek as negatiewe en positiewe verpligting 164

(a) Reg van buite-egtelike kind op integrasie in sy gesin 165

(b) Reg van buite-egtelike kind om intestaat van sy natuurlike ouer te erf 166

(c) Ontkenning van vaderskap 171

(i) Uitsondering op vermoede *pater est quem nuptiae demonstrant*: Bevoegdheid van vrou (moeder) om vaderskap te ontken 171

(ii) Reg op ontkenning van vaderskap (selfs) na afloop van statutêr toegelate periode 172

(iii) Ontkenning van vaderskap deur moeder en erkenning van kind deur ander (ongetroude) man 174

(d) Erkenning van vaderskap deur natuurlike vader van buite-egtelike kind 175

(i) Erkenning teen wil van moeder 175

(ii) Erkenning deur getroude man van buite-egtelike kind 177

(iii) Gedwonge erkenning 178

(e) Onderhoud 178

(f) Positiewe verpligting om geweld tussen gesinslede te bekamp 181

(g) Plasing van kinders in alternatiewe sorg 183

(i) Reg van ouer en kind op wedersydse samesyn: Effek van openbare sorgbevele en neem van maatreëls met oog op hereniging van ouer en kind 183

(ii) Gronde vir verwydering 185

(iii) Reg van ouer om betrek te word in besluitnemingsprosesse 186

(h) Reg van ouers op kontak met kind by wyse van telefoongesprekke en briefwisseling na implementering van kinderbeskermingsmaatreëls 189

(i) Reg van wettige vader op afdwinging van bevel vir toegang en vir beheer en toesig deur owerheid 190

(j) Reg van natuurlike vader om geraadpleeg te word alvorens kind vir aanneming geplaas word 192

(k) Vetoreg by aanneming 193

(l) Reg op prosedure ter betwisting/bevestiging van vaderskap 195

(m) Reg op finansiële bystand 197

(n) Reg van gevangenes op kontak met gesinslede 200

(o) Reg op toegang (toelating) van gesinslede tot land waar aansoeker verblyfreg of burgerskap het 202

(p) Deportasie van gesinslede uit land waar aansoeker verblyfreg of burgerskap het 207

(q) Ouerlike gesag as fundamentele element van gesinslewe 212

(r) Bewaring 216

(s) Beskerming van een ouer se reg op toegang teen inbreukmaking deur ander ouer - internasionale ontvoering van kinders - Haagse Konvensie 1980 - prosedurele regte 219

(t) Reg op toegang 222

(u) Reg op inligting van ouers en hul minderjarige kinders 223

(v) Reg op afkomskennis 223

(i) Reg op inligting aangaande verblyf in pleegsorg 223

(ii) Reg op toegang tot aannemingsrekords 224

(iii) Reg van (meerderjarige) buite-egtelike kind op gegewens omtrent sy/haar biologiese vader 226

(iv) Reg op inligting aangaande saad-, eiersel- of embriodonor(s) 228

(w) Reg op keuse van naam 230

(i) Reg op keuse van *gesinsnaam* 230

(ii) Ouers se reg op keuse van *gesinsnaam* van hul kinders (nie noodwendig dié van man) 231

(iii) Ouers se reg op keuse van *voornaam* van hul kind 232

(x) Reg op inligting insake blootstelling aan bestraling ten einde moontlike verband met verswakte gesondheid vas te stel 234

(y) Invloed van omgewingsbesoedeling en geraas op persoon se gesondheid en genot van woonplek 235

(z) Reg op vreedsame genot van persoonlike eiendom 236

(aa) Verbod op bekendmaking van sensitiewe mediese inligting aan derdes 236

(bb) Aanneming (adopsie) 238

(i) Eenpersoonsaanneming 238

(ii) Aanneming deur moeder en manlike "partner" 240

(iii) Stiefouer-aanneming 241

(iv) Aanneming deur persone van dieselfde geslag 244

(v) Voortsetting van "gesinslewe" tussen natuurlike ouer en aangenome kind 247

(cc) Verbod op diskriminasie by werkloosheidsuitkering op grond van seksuele oriëntasie 248

(dd) (Moontlike) Reg op toegang tot in vitro fertilisasie (IVF) 249

(ee) (Moontlike) Reg van vrou om bevrug te word met sperma van haar oorlede eggenoot 251

(ff) (Moontlike) Reg van vader op konsultasie deur moeder met oog op vrugafdrywing 252

(gg) Geboorte-akte besonderhede 253

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

(i) Opname van naam van moeder in geboorte-akte 253

(ii) Opname van besonderhede van vader 254

(iii) Reg van transseksueel om as vader van kind deur kunsmatige inseminasie verwek, aangemerk te word 256

4 2 3 Belang van versigtigheid by identifisering van toepaslike benadering (negatiewe of positiewe verpligting in gegewe geval) 257

4 3 Beperkinge op genot en uitoefening van reg op respek vir gesinslewe in artikel 8(1) EVRM 261

4 3 1 Positiewe verpligtinge en artikel 8(2) EVRM 261

4 3 2 In ooreenstemming met die reg 264

4 3 3 Wettige oogmerke 267

4 3 4 Noodsaaklik in 'n demokratiese gemeenskap: "The margin of appreciation" 270

4 4 Samevatting 282

HOOFSTUK 5 285

EFFEK VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE OP DIE OUER-KIND VERHOUDING

5 1 Inleiding 285

5 2 Posisie onder Europese Verdrag vir Beskerming van die Regte en Vryhede van die Mens (EVRM) 289

5 2 1 Ouerlike gesag in konteks van artikel 8 EVRM: Is ouerlike gesag 'n grondreg? 289

5 2 2 Ouerlike gesag en grondregte van kinders 293

5 3 Posisie onder Konvensie oor die Regte van die Kind 303

5 3 1 Posisie van gesin as instelling binne die Konvensie 303

5 3 2 Ouerskap en die Konvensie 306

(i) Ouerlike regte onder Konvensie 306

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

(ii) Ouerlike pligte (verantwoordelikhede onder die Konvensie) 308

(iii) Beskerming teen ouers onder die Konvensie 313

5 4 Reg op die gesin en gesinslewe en besluitnemingsprosesse binne gesinsverband rakende die kind 314

5 5 Duitsland 327

5 5 1 Erkenning en beskerming van gesin in die grondwet 327

5 5 2 Grondwet en ouerlike sorg 327

5 5 3 Botsing van grondregte van ouers en kinders 330

5 6 Suid-Afrika 334

5 7 Argumente teen staatsinmenging in gesinsverhouding 345

5 8 Samevatting 351

HOOFSTUK 6 354

EFFEK VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE OP DIE OMGANGSREG EN REG OP INLIGTING VAN OUERS EN HUL MINDERJARIGE KINDERS

6 1 Inleiding 354

6 2 Terminologie 355

6 3 Nederland 356

6 3 1 Inleiding 356

6 3 2 Omgangsreg na Wet van 6 April 1995 359

6 3 2 1 Omgangsreg van juridiese ouer 359

6 3 2 2 Grondslag van omgangsreg: Ouerlike gesag en artikel 8 EVRM 361

6 3 2 3 Ander persone (Derdes) 363

(a) Biologiese ouer (nie-juridiese ouer) 365

(b) Grootouer 378

(c) Sosiale ouer 381

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

(d) Spermadonor 383

(e) Pleegouers, tantes, susters 389

6 3 2 4 Omgangsreg van minderjarige 391

(a) Reg tot omgang 391

(b) Omgangsreg en omgangsplig 391

6 4 Reg op inligting (informasie) van ouers en hul minderjarige kinders 399

6 4 1 Reg op inligting van ouers en hul minderjarige kinders in lig van artikel 8 EVRM 399

6 4 2 Reg op inligting van ouers en hul minderjarige kinders in Nederland 403

6 5 Suid-Afrika 410

6 5 1 Omgangsreg 410

6 5 2 Reg op inligting 416

HOOFSTUK 7 418

MOONTLIKE EFFEK VAN REGTE TEN AANSIEN VAN DIE GESIN EN GESINSLEWE OP DIVERSE ASPEKTE VAN DIE SUID-AFRIKAANSE REG

7 1 Inleiding 418

7 2 Toelating en deportasie van vreemdelinge 418

7 2 1 Inleiding 418

7 2 2 Posisie van vreemdelinge aan hand van regspraak 421

7 2 3 Behoefte aan uitdruklike regte ten aansien van gesin/gesinslewe 431

7 3 Intestate erfreg en swart gewoontereg: Bevoegdheid van buite-egtelike kind om intestaat van natuurlike ouer te erf 434

7 4 Uitbreiding van vermoede *pater est quem nuptiae demonstrant* na sosiologiese (*de facto*) huweliksverhouding 444

7 5 Homoseksualisme en ouerskap 447

7 6 Transseksualisme en ouerskap 450

7 7 Gesamentlike beheer en toesig 451

7 8 Aanneming van kind binne homoseksuele verhouding 453

7 9 Naamsvoering 454

7 10 Reg op afkomskennis 457

7 11 Verwydering en plasing van kinders in openbare sorg 460

7 11 1 Inleiding 460

7 11 2 Verwyderingskriteria onder artikel 14(4) van Wet op Kindersorg 462

7 11 2 1 Ouerlike versuim of kind-gesentreerde fokus? 462

7 11 2 2 Leefstyl van ouers 464

7 11 2 3 Armoede 465

7 11 3 Waardesisteme onderliggend aan verwydering van kinders 468

7 11 3 1 Eenheid van gesin (behoud daarvan) 468

7 11 3 2 Gemeenskap as ouer 468

7 11 3 3 Posisie in Suid-Afrika 469

(a) Voorkomende dienste 470

(b) Riglyne by besluit om kinders te verwyder 470

(c) Voorbereiding vir verwydering 471

7 11 4 Gesinsherenigingsdienste 472

7 11 5 Toekomsbeplanning 474

7 12 Ander 476

7 13 Samevatting 477

HOOFSTUK 8 478

ARTIKEL 8 EVRM EN TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING

8 1 Inleiding 478

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

8 2 Insluiting van moderne gesinstrukture binne die konsep "gesin" 478

8 3 Inhoud 483

HOOFSTUK 9 491

SLOTBESKOUING EN AANBEVELING

BYLAES I - IV i

LYS VAN AFKORTINGS xvi

BIBLIOGRAFIE xix

VONNISREGISTER xxxix

WETGEWING li

WOORDREGISTER liv